

İki Farklı Ekim

Peter Arşinov

1927

İçindekiler

Ekim’de İşçiler	4
Bolşevik Ekim	6
Anarşistler	8
Çıkarsamalar ve Perspektifler	9

İşçi ve köylülerin 1917’de gerçekleştirdikleri muzaffer devrim, Bolşeviklerin tarihinde Ekim Devrimi olarak resmileştirilmiştir. Bunda bir haklılık payı var, ama bunun tamamen gerçeği yansıttığı doğru değil. 1917 Ekimi’nde, Rusya’daki işçiler ve köylüler, kendi devrimlerinin gelişimi önündeki muazzam bir engeli aşmasını bildiler. Kapitalist sınıfın halihazırda gerçekliğini yitirmiş iktidarını feshettiler; ne var ki, bundan daha önce, onlar en az bununla eşdeğer öneme sahip, hatta belki bundan daha esaslı olan bir başka şeyi başarmışlardı. Kapitalist sınıfın elinden ekonomik iktidarı alarak ve kırsal kesimde büyük toprak sahiplerinin topraklarına el koyarak, fabrikalardaki üretim üzerinde mutlak kontrolü değilse bile, şehirlerde özgür ve kontroldışı [uncontrolled] çalışma hakkını elde etmişlerdi. Dolayısıyla, devrimci işçilerin kapitalizmin temelini yıkmaları Ekim’den daha önce gerçekleşmişti. Sistemden artakalan şey, yalnızca üstyapıdan ibaretti. İşçilerin kapitalistlerin mülklerine el koyması deneyimi yaygın olarak yaşanmamış olsaydı, burjuva devlet aygıtının yıkılması - siyasi devrim- başırlamazdı; mülk sahiplerinin direnişi çok daha güçlü olurdu. Öte yandan, Ekim’deki toplumsal devrimin amaçları kapitalist iktidarın yıkılmasıyla sınırlı değildi. İşçilerin önünde, toplumsal özyönetim alanında yaşanacak uzun bir pratik gelişim dönemi uzanıyordu; ne var ki, devrimi izleyen yıllarda bu deneyim başarısızlığa uğrayacaktı.

Dolayısıyla, Rus sosyalist devrimi bir bütün olarak düşünüldüğünde, Ekim yalnızca bir aşama olarak karşımıza çıkıyor –ama bunun güçlü ve belirleyici bir aşama olduğu doğru. Ekim’in kendi başına toplumsal devrimin bütününe temsil etmiyor olmasının nedeni de bu. Muzaffer Ekim günleri düşünülürken, Rus toplumsal devriminin belirlediği bu tarihsel koşulların dikkate alınması gerekiyor.

Bunun kadar önemli bir diğer özgül durum, Ekim’in iki anlama sahip olması: bunlardan birincisi, toplumsal devrime katılmış emekçi yığınların ve onlarla birlikte Anarşist-Komünistlerin ona atfettikleri anlam; diğeri ise, iktidarı toplumsal devrim özleminin elinden çalan, onun daha sonraki gelişimine ihanet ederek onu boğan siyasi partinin ona atfettiği anlam. Ekim’in bu iki yorumu arasında büyük bir uçurum var. İşçi ve köylülerin Ekimi, eşitlik ve özyönetim adına asalak sınıfların iktidarının bastırılmasıdır. Bolşevik Ekim ise, iktidarın devrimci “intelligentsia”nın (aydınesim) partisi tarafından ele geçirilmesi, onun ‘Devlet Sosyalizmi’nin ve yığınları yönetmek üzere başvurduğu ‘sosyalist’ yöntemlerin toplumsal devrimin yerine ikame edilmesidir.

Ekim’de İşçiler

Şubat Devrimi, çeşitli devrimci partileri hazırlıksız yakaladı; ayak sesleri işitilen devrimin muazzam toplumsal karakterinin bunlarda gözle görülür bir şaşkınlık yarattığı çok açıktı. Başlangıçta, Anarşistler dışında, hiç kimse buna inanmak istemedi. Devrimin yaklaştığını anlayan ve her zaman işçilerin en radikal özelemlerine ifade kazandıran Bolşevik Parti bile, burjuva demokratik devrim hedefinin sınırları ötesine geçemedi. Bunlar, Rusya’da gerçekte neyin yaşandığını kendi kendilerine sormaya ancak partinin Nisan konferansında başladılar. Her şey yalnızca Çarlık rejiminin yıkılmasından mı ibaretti? Yoksa, devrim daha da ileri giderek kapitalizmin yıkılmasına doğru mu ilerliyordu? Bu sorgulama, sonradan, Bolşevikleri hangi taktiklere başvurulması gerektiği sorusuyla karşı karşıya getirdi. Lenin, devrimin toplumsal karakterini diğer Bolşeviklerden daha önce kavradı ve iktidarı ele geçirmek gerektiğini vurgulamaya başladı. Lenin, sanayi ve tarım burjuvazisinin temellerini her geçen gün daha çok aşındıran işçi ve köylü hareketindeki niteliksel sıçramayı gördü. Bolşevik Parti, söz konusu soruların yanıtları üzerinde Ekim günlerinde bile tam bir fikir birliğine ulaşamamıştı. Parti, bütün bu süre boyunca, yığınların toplumsal sloganları ile, kendisinden doğup gelişmiş olduğu toplumsal-demokratik devrim anlayışı arasında gidip geldi. Küçük burjuvazi ile büyük burjuvazinin bir Kurucu Meclis’in toplanması taleplerine karşı çıkmayan Parti, yığınları kendi kontrolü altına almak için elinden geleni yaptı, onların giderek genişleyen adımlarına yetişmek için çabaladı.

Bu dönem boyunca, işçiler, soldaki ve sağdaki düşmanlarını amansız biçimde güçten düşürerek coşkun bir şekilde sürekli ileri atıldılar. Büyük toprak sahipleri, toprakların doğrudan yeniden-bölüşümüne girişmiş olan ve toprak ağalarıyla barış içinde bir arada var olma sözünü işitmek bile istemeyen isyancı köylülerden kaçarak, ülkenin dört bir yanında kırsal kesimi terk ediyorlardı. Şehirlerde, işçilerle işletme sahipleri arasındaki ilişkide de hızlı bir değişim yaşanıyordu. Yığınların olağanüstü kolektif yaratıcılığının bir ürünü olarak, sanayinin tüm kollarında işçi komiteleri kuruldu; bunlar, üretime doğrudan müdahale ediyor, işletme sahiplerinin uyarı ve tehditlerine aldırmayarak onları üretim sürecinin dışına itiyorlardı. Böylece, işçiler, ülkenin çeşitli bölgelerinde sanayinin kamulaştırılmasına giriştiler.

Eşzamanlı olarak, tüm devrimci Rusya, özyönetim organları işlevi görmeye başlayan çok geniş bir işçi ve köylü sovyetleri ağıyla kuşatıldı. Sovyetler geliştiler, varlıklarını korudular ve Devrimi savundular. Kapitalist yönetim ve düzen, içi boşalmış da olsa, ülkedeki varlığını hala sürdürüyordu; fakat, bunun yanı sıra, işçilerin özyönetim organlarından oluşan muazzam bir toplumsal-ekonomik sistem doğuyordu. Sovyetlerden ve fabrika komitelerinden oluşan bu rejim, daha ortaya çıkışından itibaren, mevcut devlet sistemini ölümle tehdit etmeye başlamıştı. Burada açıkca vurgulamak gerekir ki, sovyetlerin ve fabrika komitelerinin doğuşu ve gelişmesi, otoriter ilkelerle hiçbir ilintiye sahip değildi. Aksine, bunlar, sözcüğün tam anlamıyla, yığınların toplumsal ve ekonomik özyönetim organlarıydılar -asla devlet iktidarının organları değil. Sovyetler ve fabrika komiteleri, yığınları yönlendirme arayışı içinde olan devlet aygıtına karşı çıkıyorlar, kendilerini onunla girişecekleri son savaşa hazırlıyorlardı. "Fabrikalar işçilere, toprak köylülere!" Bu, fabrika komiteleri ile ekonomik ve toplumsal sovyetler temeli üzerinde yükselen yeni bir toplumsal sistem adına mülk sahibi sınıfların devlet aygıtını parçalamak üzere birleşen şehir ve kırlardaki devrimci yığınların sloganıydı. İşçilerin Rusyası'nın bir ucundan diğerine yayılan bu slogan, sosyalist-burjuva koalisyon hükûmetine karşı doğrudan eylemi derinden etkiledi.

Yukarıdaki paragraflarda açıklandığı gibi, işçiler ve köylüler, Rusya'nın sanayi ve tarım sisteminin bütüncül yeniden inşasına Ekim 1917'den önce başlamışlardı. Tarım sorunu, yoksul köylüler tarafından henüz daha Haziran-Eylül 1917 arasında kalan dönemde fiili olarak çözüme kavuşturulmuştu. Şehirlerdeki işçiler ise, toplumsal ve ekonomik özyönetim organlarını fiilen yaşama geçirmişler, üretim işlevlerini devletin ve işletme sahiplerinin elinden almışlardı. İşçilerin Ekim Devrimi, halihazırda yenilgiye uğratılmış ve örgütsüz hale getirilmiş mülk sahibi sınıfların devlet iktidarını yıkararak, kendi devrimleri önünde duran son ve en büyük engeli de ortadan kaldırdı. Sürecin bu son aşaması toplumsal devrimin önünde geniş bir ufuk açtı; onu, işçiler tarafından daha önceki aylarda işaret edilmiş toplumun sosyalist yeniden inşasına giden yol üzerine yerleştirdi. Bu, işçilerle köylülerin Ekim idi ve sömürülen işçilerin kapitalist toplumun temellerini tamamen yıkmaya, eşitlik, bağımsızlık, şehir ve kırdaki proleteryanın özyönetimi ilkelerine dayalı bir işçi toplumunun inşasına yönelik güçlü bir girişimini ifade ediyordu. Bu Ekim, kendi doğal sonucuna ulaşamadı. Kendi diktatörlüklerini giderek ülkenin

bütününe yayan Bolşeviklerin Ekimi tarafından şiddete dayalı bir yoldan kesintiye uğratıldı.

Bolşevik Ekim

Bolşevikler de dahil olmak üzere, tüm devletçi partiler, Rus Devrimi'ni, önceki rejimin yerine sosyal-demokratik bir rejimin ikame edilmesiyle sınırlandırdılar. Bolşevikler, ancak tüm Rusya işçi ve köylüleri tarım ve sanayi burjuvazisinin düzenini sarsmaya başladığı, toplumsal devrim kendisinin geri çevrilmesi olanaksız tarihsel bir gerçek olduğunu kanıtladığı zaman devrimin toplumsal karakterini ve bunun gerektirdiği taktik değişiklikleri tartışmaya başladılar. Parti içinde, yaşanmakta olan olayların niteliği ve yönelimi konusunda, Ekim'e gelindiğinde bile tam bir fikir birliği sağlanmış değildi. Dahası, Ekim Devrimi ve bunu takip eden gelişmeler, Parti Merkez Komitesi'nin iki eğilime bölündüğü koşullarda yaşandı. Merkez Komitesi'nin Lenin'in başında bulunduğu bir grubu toplumsal devrimi önceden görüp iktidarı ele geçirmeye hazırlık önerisinde bulunurken, Zinovyev ve Kamenev'in liderliğindeki diğer eğilim, toplumsal devrime yönelik bir girişimi maceracılık olarak niteleyerek reddediyor, en sonunda Bolşeviklerin oturacağı bir Kurucu Meclis çağrısında bulunuyordu. Sonuçta Lenin'in bakış açısı diğer eğilim üzerinde hakimiyet kurdu; Parti, yığınların Geçici Hükümet'e karşı son ve belirleyici bir mücadeleye girişecekleri olasılığını dikkate alarak elindeki güçleri buna hazırlamaya başladı.

Parti, fabrika komitelerine ve işçi sovyetleri vekillerinin arasına sızmaya girişti; kendisine bu özyönetim organlarının faaliyetlerini kontrol etme olanağı verecek bir etki gücüne ulaşabilmek için elinden gelen her şeyi yaptı. Ne var ki, Bolşeviklerin sovyet ve fabrika komitesi anlayışı ve bu organlara yaklaşımı, yığınların sahip oldukları anlayıştan esaslı biçimde farklıydı. İşçiler söz konusu kurumları toplumsal ve ekonomik özyönetim organları olarak görürlerken, Bolşevik Parti, bunları, sendeleyeni burjuvazinin elinden iktidarı kapmanın ve bu iktidarı Parti'nin çıkarlarına hizmet edecek şekilde kullanmanın birer aracı olarak görüyordu. Böylece, devrimci yığınların Ekim anlayışı ve yaklaşımı ile Bolşevik Parti'nin anlayışı arasındaki muazzam farklılık gün ışığına çıkmaya başladı. Birinci anlayış ve yaklaşıma göre, Ekim, halihazırda kurumsal bir yapı kazanmış işçi ve köylü özyönetim organlarının güçlendirilip genişletilmesiyle mevcut

iktidarın yenilgiye uğratılması sorunuydu. İkincisine göre ise, bu, iktidarı ele geçirmeye ve tüm devrimci güçlerin Parti'ye tabi kılınmasına giden yolda söz konusu organları birer basamak olarak kullanma meselesiydi. Bu ayrılık, Rus Devrim'nin daha sonraki gelişimini belirleyen ölümcül bir rol oynadı.

Bolşeviklerin Ekim Devrimi'ndeki başarısı (yani, kendilerini bir anda iktidarda bulmaları ve bundan sonra bütün devrimi kendi partilerine tabi kılmaları), yığınların toplumsal devriminin ve toplumsal kurtuluşunun yerine bir Sovyet iktidarını ikame etme konusundaki yetenekleriyle açıklanır. İlk bakışta, bir Sovyet iktidarını sovyetlerin iktidarı olarak düşünmek mümkün olduğu için, bu iki fikir birbiriyle çelişkili değilmiş gibi görünüyordu; bu, Sovyet iktidarı fikrinin Devrimin sovyet iktidarı yerine ikame edilmesini kolaylaştırdı. Ne var ki, kendi gerçekleştirimleri ve yol açtıkları pratik sonuçlar itibarıyla, bu iki fikir birbiriyle şiddetli bir çatışma içindeydi. Bolşevik devlet içinde cisimleşmiş Sovyet iktidarı, bütünüyle, iktidarın halkın yaşamının esasını oluşturan en temel ve en güçlü ögeyi (irdelediğimiz bu tarihsel olay açısından toplumsal devrimi) kendi otoritelerine tabi hale getiren bir avuç bireyin elinde yoğunlaştığı geleneksel bir burjuva iktidarına dönüştü. Bu yüzden, Bolşevikler, yönetsel organlarını kendi tekellerine geçirdikleri 'sovyetler iktidarı'nın yardımıyla, bütüncül bir iktidar kurdular ve devrimci toprakların bütünü üzerinde kendi diktatörlüklerini ilan edebildiler. Bu, onlara, Rus Devrimi'nin rotasını tümünden değiştiren kendi doktrinleriyle ve Devrim'in özüne aykırı düşen kendi önlemleriyle hemfikir olmayan işçi hareketi içindeki diğer devrimci akımları boğazlama olanağı kazandırdı. Başvurdukları önlemlerden biri, 'Savaş Komünizmi' yıllarında emeğin militarizasyonu idi -milyonlarca dolandırıcının ve asalağın huzur, lüks ve aylaklık içinde yaşayabilmesini sağlayan işçilerin militarizasyonu. İkinci bir önlem, Parti'nin köylüleri güvenilmez, Devrime yabancı unsurlar olarak gören politikası sonucu kıskırtılmış olan kentle kır arasındaki savaşımdı. Nihayet, diğer bir önlem, liberter düşüncenin, toplumsal fikir ve sloganları Rus Devrimi'nin gücünü oluşturmuş, toplumsal bir devrime yönelmiş Anarşist hareketin boğazlanışiydi. Diğer önlemler, bağımsız işçi hareketinin yasaklanmasını ve genel olarak işçilerin konuşma özgürlüğünün bastırılmasını içeriyordu. Bütün bunlar, emekçi yığınların yaşam ve düşünce tarzından işçilerin eylemlerine varıncaya kadar her şeyi belirleyen tek bir merkeze indirgenmişti.

Bu, Bolşeviklerin Ekim Devrimi idi. Devrimci "intelligentsia"nın on yıllardır peşinden koştuğu ideal, şimdi, Tüm Rusya Komünist Partisi for-

munda, bu Ekim içinde cisimleşiyordu. Bu ideal, işçiler açısından yol açtığı yıkıcı sonuçlara rağmen, egemen “intelligentsia”yı tatmin eder; bunlar, şimdi on yıllık iktidarlarını gösterişli tantanalarla kutlayabilirler.

Anarşistler

Devrimci Anarşizm, 1905 Devrimi sırasında olduğu gibi, Ekim Devrimi’nin ilk günlerinden itibaren işçi ve köylülerin toplumsal devrimi fikrini yüceltten yegane siyasal-toplumsal akımdı. Gerçekte, Anarşistler bu süreçte çok büyük bir rol oynayabilir, yığınların başvurduğu mücadele araçları işlevi görebilirlerdi. Benzer şekilde, Devrim’in ruhuyla ve yönelimiyle son derece uyumlu biçimde içiçe geçebilecek başka hiçbir siyasal-toplumsal kuram olamazdı. 1917’de işçilerin Anarşist konuşmacılara ilgi ve güven duyması ender olarak yaşandı. Şunu söylemek mümkün: İşçilerin ve köylülerin devrimci potansiyeli, Anarşizmin ideolojik ve taktik gücü eşliğinde, hiçbir şeyin karşı koyamayacağı bir gücü temsil edebilirdi. Ne yazık ki, bu kaynaşma gerçekleşmedi. Yalıtık durumdaki bazı Anarşistler zaman zaman işçiler arasında yoğun bir devrimci faaliyet yürüttüler; ancak, daha sürekli ve koordineli eylemleri yönlendirecek büyük çaplı bir Anarşist örgüt yoktu (Nabat Konfederasyonu ve Ukrayna’daki Makhnovchtina dışında). Ancak bu tür bir örgüt Anarşistleri ve milyonlarca işçiyi bir araya getirebilirdi. Böylesine önemli ve avantajlı bir devrimci dönem boyunca, Anarşistler, yığinsal siyasal eyleme uyarlanmak yerine, kendilerini küçük grupların faaliyetleriyle sınırlandırdılar. Anarşizmin ortak taktiklerini ve politikasını geliştirme sorununu öne çıkarmayı amaçlayan girişimler yerine, kendi içlerindeki çekişmelere gömülmeyi yeğlediler. Bu eksikliğin bir sonucu olarak, Devrim’in en önemli anlarında kendi kendilerini eylemsizliğe ve yalıtılmışlığa mahkum etmiş oldular.

Anarşist hareketin yıkıma yol açan bu durumunun nedenleri, Anarşistlerin içinde bulundukları dağınıklıktan, örgütsüzlükten, ortak bir taktikten yoksun olmaktan kaynaklanıyordu -bunlar, Anarşistler arasında her zaman ilkeler olarak öne çıkarılan, onların net bir biçimde toplumsal devrime uyarlanmalarına olanak sağlayacak tek bir örgütsel adım atmalarına engel olan şeyler. Kendi demagogileri, düşüncesizlikleri ve sorumsuzluklarıyla bu durumun yaratılmasına katkıda bulunmuş olanları kınamak gerçek bir yarar getirmez. Fakat, emekçi yığınları yenilgiye, Anarşistleri ise uçurumun kenarına sürükleyen bu trajik deneyimin dersleri bugün-

den itibaren özümsemelidir. Şu ya da bu yoldan Anarşizm içindeki kaos ve karışıklığı kalıcılaştırmayı sürdürenlere, Anarşizmin yeniden inşasını ya da örgütlenmesini engelleyenlere, diğer bir deyişle, eylemleri emeğin kurtuluşu hareketi ile Anarşist-Komünist toplumun inşasına yönelik çabalara aykırı düşünlere karşı savaşımalı ve onları acımasızca teşhir etmelidir. Emekçi yığınlar Anarşizme değer veriyor ve içgüdüsel olarak Anarşizme doğru çekiliyor; ne var ki, bu yığınlar, Anarşizmin kuramsal ve örgütsel tutarlılığına ikna olmadıkları sürece, Anarşistlerle birlikte faaliyet yürütmeyecekler. Bu tutarlılığı gerçekleştirmek için elden gelen her çabayı göstermek, her birimize düşen zorunlu bir görev.

Çıkarımlar ve Perspektifler

Geride kalan on yıllık dönemdeki Bolşevik pratik, Bolşeviklerin Parti diktatörlüğünün karşı-devrimci rolünü açıkça gösteriyor. Bu diktatörlük, her geçen yıl işçilerin toplumsal ve siyasal haklarını biraz daha kısıtlıyor, onların devrimci başarısını biraz daha yok ediyor. Bolşevik Parti'nin 'tarihsel misyonu'nun tüm anlamını yitirdiğine, Rus Devrimi'ni kendi nihai hedefine ulaştırmaya girişeceğine hiç kuşku yok: hedef, ücretlileri köleleştiren, yani, sömürücülerin iktidarını pekiştiren ve sömürülenlerin sefaletini arttıran bir Devlet Kapitalizmi. Kendi iktidarını şehir ve kırlardaki emekçilere zorla dayatan sosyalist "intelligentsia"nın bir parçası olarak Bolşevik Parti'den söz ederken, onun merkezi yönlendirici çekirdeğini kast ediyoruz; bu çekirdek, kökeni, oluşumu ve yaşam tarzı açısından işçi sınıfı ile hiçbir müşterekliğe sahip olmadığı halde, Parti'nin ve halkın yaşamını en küçük ayrıntısına varıncaya kadar kontrol ediyor. Bu çekirdek, ondan hiçbir beklentisi olmayan proleteryanın üzerinde nüfuzunu muhafaza etmeye çalışacaktır. Komünist gençlik de dahil olmak üzere, Parti tabanındaki militanlar bunlardan farklı bir niteliğe sahip görünüyorlar. Parti tabanındaki kitle, Parti'nin olumsuz ve karşı-devrimci politikalarına pasif bir şekilde katıldı; bu kitle, işçi sınıfının içinden gelmesi dolayısıyla, işçi ve köylülerin gerçek Ekimi'nin ayırdına varma kapasitesine sahip. Bu kitlenin içinden işçilerin Ekimi için mücadele edecek pek çok savaşçı çıkacağından kuşumuz yok. Bunların işçilerin Ekimi'nin Anarşist karakterini hızla özümseyeceklerini ve onun yardımına koşacaklarını umalım. Kendi saflarımızda, elden geldiğince onun bu karakterine işaret edelim ve büyük

devrimci başarılarını yeniden zapt etmede ve onları korumada yığınlarla yardımcı olalım.

Anarşist Kütüphane

Peter Arşinov
İki Farklı Ekim
1927

İngilizce Ash: The Two Octobers

tr.anarchistlibraries.net